

II. Новації у національному адміністративному судочинстві: здобутки, проблеми та перспективи практики їх реалізації

Михайло Смокович

доктор юридичних наук,
голова Касаційного адміністративного суду
у складі Верховного Суду
kas@supreme.court.gov.ua
(м. Київ, Україна)

УДК 347.962.1

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА СУДДІВ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

АНОТАЦІЯ. Кодексом адміністративного судочинства України в редакції від 15 грудня 2017 р. (далі – КАС України) Верховний Суд визначено як єдину касаційну інстанцію в Україні і запроваджено новий порядок розгляду справ у ньому. Відповідно до ст. 266 КАС України спори щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя віднесено до підсудності нового Верховного Суду. Однак при оцінці окремих положень законів України “Про судоустрій і статус суддів” і “Про Вищу раду правосуддя” виникає низка правових запитань, зокрема: чи повинен Верховний Суд застосувати обмеження, передбачені цими нормативно-правовими актами, чи відмовлятися від застосування згаданих обмежень і відкривати провадження в адміністративних справах щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя?

Метою статті є встановлення відповідності підстав для судового оскарження рішень Вищої ради правосуддя щодо звільнення судді з посади через вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов’язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, нормам Конституції України й основоположним принципам права.

Грамотичне тлумачення ч. 2 ст. 57 Закону України “Про Вищу раду правосуддя” дає змогу стверджувати, що перелік підстав оскарження є вичерпним. Фактично це правове регулювання забороняє використання такого засобу захисту прав, як позов до адміністративного суду через допущення Вищою радою правосуддя, на думку зацікавленої особи, інших порушень закону, що протиправно обмежують її права.

З огляду на ст. 23 Конституції України право на судовий захист (зокрема доступ до суду) може бути обмежене у випадках, коли це необхідно для недопущення порушення прав і свобод інших людей, та задля виконання обов’язків особи перед

© Михайло Смокович, 2018

суспільством. Обмеження конституційного права на судовий захист слід застосовувати з урахуванням принципу верховенства права, зокрема таких його складових, як співмірність між інтересами особи та суспільства, а також справедливість, розумність, логічність закону тощо.

Враховуючи, що положення Конституції України та процесуального законодавства розраховані на регулювання судового захисту в умовах, коли у суспільства є довіра до діючих суддів, то можемо дійти висновку, що обмеження права суддів на судовий захист відповідають вимозі справедливості, оскільки рівень довіри до суддів, які були призначені на посади до суспільно-політичних змін листопада 2013 р. – лютого 2014 р., низький.

Отже, обмеження прав суддів на судовий захист, запроваджені законами України “Про судоустрій і статус суддів” і “Про Вищу раду правосуддя”, відповідали вимогам співмірності між інтересами особи та суспільства, справедливості, розумності за певних політико-правових обставин.

Обмеження відповідно до Закону України “Про Вищу Раду правосуддя”, на нашу думку, мають бути тимчасовими. Їхнє збереження після початку процесуальної діяльності нового Верховного Суду порушуватиме принцип верховенства права, зокрема вимоги справедливості та розумності. Тому при надходженні відповідних позовних заяв Верховний Суд повинен відмовлятися від застосування згаданих обмежень та відкривати провадження в адміністративних справах.

Ключові слова: суддя; звільнення судді; оскарження рішення Вищої ради правосуддя; судовий захист суддів; принцип верховенства права; співмірність між інтересами особи та суспільства.

3 жовтня 2017 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України № 2147-VIII “Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів”¹. Він набрав чинності з дня початку роботи Верховного Суду, визначеного рішенням його Пленуму відповідно за Закону України “Про судоустрій і статус суддів”², тобто з 15 грудня 2017 р.

Одним із основних нововведень цього Закону є визначення Верховного Суду як єдиної касаційної інстанції в Україні та запровадження нового порядку розгляду справ у ньому. Відповідно до ст. 266 нової редакції Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) спори щодо оскарження актів, дій чи бездіяльності Вищої ради правосуддя віднесено до підсудності нового Верховного Суду³. При оцін-

¹ Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (дата звернення: 03.01.2018).

² Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 03.01.2018).

³ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV (у редакції Закону України від 3 жовтня 2017 р. № 2147-VIII). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 03.01.2018).

Михайло Смокович

ці окремих положень законів України “Про судоустрій і статус суддів” і “Про Вищу раду правосуддя” (далі – Закон)⁴ суду доведеться відповісти на низку правових питань, що матимуть істотне значення для з’ясування обсягу та предмета судового контролю у цій категорії спорів.

Метою дослідження є встановлення відповідності підстав для судового оскарження рішень Вищої ради правосуддя щодо звільнення судді з посади через вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов’язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді, нормам Конституції України й основоположним принципам права.

За результатами пошуку та аналізу останніх досліджень і публікацій з порушеної теми було виявлено відсутність відповідних праць.

Згідно з ч. 2 ст. 35 Закону ‘порядок та підстави оскарження рішення Вищої ради правосуддя визначаються законом. Підстави оскарження окремих рішень Вищої ради правосуддя визначаються цим Законом’⁵.

До таких окремих рішень, для яких встановлено спеціальні підстави можливого судового оскарження, Закон відніс, зокрема, рішення Вищої ради правосуддя про звільнення судді через вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов’язками, що є несумісним зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді⁶. Необхідно зазначити, що перелік можливих підстав судового оскарження відповідних рішень Вищої ради правосуддя визначається як “*виключний*”. Так, відповідно до ч. 2 ст. 57 Закону:

Рішення Вищої ради правосуддя про звільнення судді з підстав, визначених пунктами 3 та 6 частини шостої статті 126 Конституції України, може бути оскаржене та скасоване виключно з таких підстав:

- 1) склад Вищої ради правосуддя, який ухвалив відповідне рішення, не мав повноважень його ухвалювати;
- 2) рішення не підписано будь-ким із складу членів Вищої ради правосуддя, які брали участь у його ухваленні;
- 3) рішення не містить посилань на визначені законом підстави звільнення судді та мотиви, з яких Вища рада правосуддя дійшла відповідних висновків⁷.

Грамотичне тлумачення наведених норм дає змогу стверджувати, що перелік підстав оскарження є вичерпним, тобто з інших підстав не допускається. *Фактично це правове регулювання забороняє використан-*

⁴ Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. № 1798-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення: 03.01.2018).

⁵ Там само.

⁶ Там само.

⁷ Там само.

ня такого засобу захисту прав, як позов до адміністративного суду через допущення Вищою радою правосуддя, на думку зацікавленої особи, інших порушень закону, що протиправно обмежують її права.

Відповідно до ч. 1 ст. 6 попередньої редакції КАС України, а також ч. 1 ст. 5 чинної редакції КАС України:

Кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або законні інтереси <...>⁸.

Із правової позиції Верховного Суду України, наведеної у постанові від 24 червня 2014 р.⁹, випливає, що при відкритті провадження у справі адміністративний суд зобов'язаний проаналізувати матеріальний закон на предмет того, чи не впливає із нього заборона на звернення до суду. Якщо за наявності такої заборони особа все ж таки подала позов, то адміністративний суд зобов'язаний відмовити у відкритті провадження. Враховуючи такий підхід, адміністративний суд зобов'язаний був би відмовити у відкритті провадження у разі оскарження рішення Вищої ради правосуддя про звільнення судді через вчинення істотного дисциплінарного проступку, грубе чи систематичне нехтування обов'язками, що є несумісними зі статусом судді або виявило його невідповідність займаній посаді.

Водночас необхідно взяти до уваги положення щодо права на судовий захист, передбачені у ст. 55 Конституції України¹⁰. За загальним правилом, конституційне право на судовий захист з огляду на ст. 64 Конституції України не може бути обмежене; таке обмеження можливе лише у випадках, встановлених Конституцією України¹¹. Аналіз положень Основного Закону дає можливість виокремити декілька випадків можливого обмеження права особи на судовий захист. Проте лише один із них, на нашу думку, стосується питання, що розглядається. Ідеться про ст. 23 Конституції України, буквально тлумачення положень якої дає підстави для висновку, що предметом її регулювання є використання суто права на вільний розвиток своєї особистості¹². Водночас аналіз практики Конституційного Суду України (далі – КСУ)

⁸ Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005 р. № 2747-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 03.01.2018); Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

⁹ Постанова Верховного Суду України від 24 червня 2014 р. у справі № 21-231а14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39783861> (дата звернення: 04.01.2018).

¹⁰ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 04.01.2018).

¹¹ Там само.

¹² Там само.

свідчить, що зазначена стаття Конституції України може бути поширена на реалізацію (обмеження у реалізації) інших конституційних прав, зокрема, права не допускати 'збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди' (пп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини рішення)¹³, права на об'єднання у політичні партії (пп. 5.2 п. 5 мотивувальної частини рішення)¹⁴. КСУ також зазначає, що 'верховенство права, будучи одним з основних принципів демократичного суспільства, передбачає судовий контроль над втручанням у право кожної людини на свободу' (абзац 14 пп. 4.1. п. 4 мотивувальної частини рішення)¹⁵; 'Право на судовий захист передбачає і конкретні гарантії ефективного поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя. Відсутність такої можливості обмежує це право' (абзац 15 п. 3 мотивувальної частини рішення)¹⁶. Із наведених тверджень КСУ випливає, що обмеження доступу до суду як гарантії певного конституційного права фактично означає звуження можливості поновлення такого права у разі його порушення. Відтак особливі підстави обмеження тих конституційних прав, які стосуються вільного розвитку особистості (зокрема, права на працю на посаді судді), фактично є також підставами обмеження доступу до суду як гарантії цих прав. Отже, з огляду на ст. 23 Конституції України право на судовий захист (зокрема доступ до суду) може бути обмежене у випадках, коли це необхідно для недопущення порушення прав і свобод інших людей, та задля виконання обов'язків особи перед суспільством.

Один із обов'язків особи перед суспільством входить до змісту принципу правової держави, закріпленого у ст. 1 Конституції України:

¹³ Рішення Конституційного Суду України від 6 жовтня 2010 р. № 21-рп/2010 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень законів України "Про засади запобігання та протидії корупції", "Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень", "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення" (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів) (справа № 1-27/2010). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-10> (дата звернення: 04.01.2018).

¹⁴ Рішення Конституційного Суду України від 12 червня 2007 р. № 2-рп/2007 у справі за конституційним поданням 70 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 10, пункту 3 частини другої, частин п'ятої, шостої статті 11, статті 15, частини першої статті 17, статті 24, пункту 3 розділу VI "Заключні положення" Закону України "Про політичні партії в Україні" (справа про утворення політичних партій в Україні) (справа № 1-2/2007). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-07> (дата звернення: 04.01.2018).

¹⁵ Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) (справа № 1-33/2004). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04> (дата звернення: 04.01.2018).

¹⁶ Рішення Конституційного Суду України від 7 травня 2002 р. № 8-рп/2002 у справі за конституційним поданням Президента України щодо офіційного тлумачення положень частин другої, третьої статті 124 Конституції України (справа щодо підвідомчості актів про призначення або звільнення посадових осіб) (справа № 1-1/2002). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02> (дата звернення: 04.01.2018).

‘Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава’¹⁷. У зв’язку з цим КСУ у пп. 3.2 п. 3 мотивувальної частини свого рішення зазначив:

Невиконання державою своїх соціальних зобов’язань щодо окремих осіб ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави, що закономірно призводить до порушення принципів соціальної, правової держави¹⁸.

КСУ у пп. 3.3 п. 3 мотивувальної частини свого рішення вказав:

Публічний характер як самих органів – суб’єктів владних повноважень, так і їх посадових осіб вимагає оприлюднення певної інформації для формування громадської думки про довіру до влади та підтримку її авторитету у суспільстві¹⁹.

Із наведених тверджень випливає, що *посадові особи, які виконують функції держави (кандидат на відповідну посаду), зобов’язані підтримувати довіру суспільства до держави*. Цей обов’язок стосується також і суддів (абзац 5 пп. 2.2 п. 2 мотивувальної частини рішення КСУ)²⁰.

Необхідно зазначити, що обмеження конституційного права на судовий захист слід застосовувати з урахуванням принципу верховенства права. Із цього приводу КСУ у пп. 5.2 п. 2 мотивувальної частини свого рішення зазначив:

З метою забезпечення прав і свобод людини і громадянина законодавче регулювання зазначених питань має відповідати вимогам Основного Закону України, насамперед принципу верховенства права, зокрема таким

¹⁷ Конституція України (н 10).

¹⁸ Рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2007 р. № 6-рп/2007 у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 29, 36, частини другої статті 56, частини другої статті 62, частини першої статті 66, пунктів 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 статті 71, статей 98, 101, 103, 111 Закону України “Про Державний бюджет України на 2007 рік” (справа про соціальні гарантії громадян) (справа № 1-29/2007). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0a6p710-07> (дата звернення: 04.01.2018).

¹⁹ Рішення Конституційного Суду України від 20 січня 2012 р. № 2-рп/2012 у справі за конституційним поданням Жашківської районної ради Черкаської області щодо офіційного тлумачення положень частин першої, другої статті 32, частин другої, третьої статті 34 Конституції України (справа № 1-9/2012). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12> (дата звернення: 04.01.2018).

²⁰ Рішення Конституційного Суду України від 3 червня 2013 р. № 3-рп/2013 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 2, абзацу другого пункту 2 розділу II “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”, статті 138 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (справа щодо змін умов виплати пенсій і шомісячного довічного грошового утримання суддів у відставці) (справа № 1-2/2013). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-13> (дата звернення: 05.01.2018).

його складовим, як співмірність між інтересами особи та суспільства, а також справедливість, розумність, логічність закону тощо²¹.

Цей підхід стосується випадку, коли підстава обмеження взагалі не визначена, проте, на нашу думку, його слід застосовувати і тоді, коли підстава визначена, адже норми Конституції України слід застосовувати системно. Принцип верховенства права поширюється на всі відносини, незалежно від ступеня їх нормативної урегульованості.

Таким чином, саме на основі Конституції України слід оцінювати обмеження права на судовий захист, запроваджені Законом. А обмеження права суддів на судовий захист необхідно оцінювати на відповідність вимозі про співмірність між інтересами особи та суспільства. Співмірність означає, що права особи можуть бути обмежені настільки, наскільки є вагомими інтереси суспільства (пп. 3.2 п. 3 мотивувальної частини рішення КСУ)²². Вагомість інтересу суспільства у довірі до судової системи, на наше переконання, слід оцінювати, зважаючи на таке. Відповідно до пп. 3.2 п. 3 мотивувальної частини рішення КСУ 'судовий захист є найбільш дієвою гарантією відновлення порушених прав і свобод людини та громадянина'²³. Контроль суду за втручанням держави у права особи є елементом верховенства права²⁴. Верховенство права закріплено

²¹ Рішення Конституційного Суду України від 29 серпня 2012 р. № 16-рп/2012 у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 18, статті 171¹, частини першої статті 180 Кодексу адміністративного судочинства України, 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини четвертої статті 18, частин другої, третьої, п'ятої статті 171¹, частин другої, шостої статті 183¹ Кодексу адміністративного судочинства України та 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 89 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", частини четвертої статті 18, статті 171¹ Кодексу адміністративного судочинства України (справа про підсудність окремих категорій адміністративних справ) (справа № 1-1/2012). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-12> (дата звернення: 05.01.2018).

²² Рішення Конституційного Суду України від 26 січня 2011 р. № 1-рп/2011 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України та за конституційним зверненням громадянина Савчука Миколи Миколайовича про офіційне тлумачення положень Кримінального кодексу України 1960 року із змінами, внесеними Законом України "Про внесення змін до Кримінального, Кримінально-процесуального та Виправно-трудоного кодексів України" від 22 лютого 2000 року № 1483-III, щодо їх дії в часі у взаємозв'язку із положеннями статті 8, частини першої статті 58, пункту 22 частини першої статті 92, частини другої статті 152, пункту 1 розділу XV "Перехідні положення" Конституції України, статті 73 Закону України "Про Конституційний Суд України", частини другої статті 4, частин першої, третьої, четвертої статті 5, частини третьої статті 74 Кримінального кодексу України 2001 року (справа про заміну смертної кари довічним позбавленням волі) (справа № 1-5/2011). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-11> (дата звернення: 05.01.2018).

²³ Рішення Конституційного Суду України від 9 вересня 2010 р. № 19-рп/2010 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвідомчості справ, пов'язаних із соціальними виплатами" (справа № 1-40/2010). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-10> (дата звернення: 05.01.2018).

²⁴ Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) (справа № 1-33/2004) (н 15).

у розділі І Конституції України, що за позицією КСУ вказує на те, що воно є складовою конституційного ладу (п. 2 мотивувальної частини рішення)²⁵. Із наведеного можна зробити висновок, що *ефективний судовий контроль за діяльністю держави – це головна гарантія непорушності конституційного ладу*.

На нашу думку, цей інтерес є настільки вагомим, що може бути підставою для істотного обмеження права особи на працю на посаді судді. Адже у разі недовіри судового контролю виникає загроза для існування держави, а отже, і для існування самої посади судді. Інтерес діючих суддів (кандидатів на посаду судді) буде забезпечено тим, що їхнє право на захист забезпечуватиметься квазісудовим органом – Вищою радою правосуддя, який сформовано після 2014 р., тобто у нових політико-правових умовах, при цьому презюмується, що його легітимність вища, ніж легітимність судів.

Щодо відповідності обмеження права суддів на судовий захист вимозі справедливості. Аналіз практики КСУ дає змогу стверджувати, що справедливість передбачає запровадження однакового правового регулювання до однакових життєвих ситуацій, і різного правового регулювання до життєвих ситуацій, що відрізняються одна від одної певними істотними рисами.

Однак ні письмово (у пояснювальних записках до законопроектів “Про судоустрій і статус суддів”²⁶, “Про Вищу раду правосуддя”²⁷ та ін.), ні усно представники Президента України (ініціатора цих законопроектів) не вказали конституційну підставу запровадження згаданих обмежень, а лише з цього приводу зазначили:

Рішення Вищої ради правосуддя мають оскаржуватися безпосередньо до Верховного Суду в зв'язку з особливістю статусу цього конституційного органу, я маю на увазі Вищу раду правосуддя. І є чіткі, визначені Законом “Про Вищу раду правосуддя”, підстави для оскарження цього рішення. Специфіка цих підстав обумовлена тим, що Вища рада правосуддя складається, в тому числі, і навіть в більшій частині, із суддів, які обираються суддями. І є сама по собі квазісудовим органом, особливо, коли мова

²⁵ Рішення Конституційного Суду України від 13 грудня 2011 р. № 17-рп/2011 у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України “Про судоустрій і статус суддів”, Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (справа № 1-9/2011). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-11> (дата звернення: 05.01.2018).

²⁶ Про судоустрій і статус суддів: проект Закону України від 30 травня 2016 р., реєстраційний № 4734. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59259 (дата звернення: 06.01.2018).

²⁷ Про Вищу раду правосуддя: проект Закону України від 23 вересня 2016 р., реєстраційний № 5180. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60102 (дата звернення: 06.01.2018).

Михайло Смокович

іде про виконання дисциплінарної функції, яка цим законом надається палатам Вищої ради правосуддя. І Вища рада правосуддя в пленарному складі має право переглядати рішення палат. Тобто, коли рішення Вищої ради правосуддя прийняте в пленарному складі, оскаржується до суду, мова іде вже про третє оскарження прийнятого рішення. І ми можемо тут провести пряму аналогію із судом касаційної інстанції. Цим самим обумовлена пропозиція, щоб це рішення оскаржувалося безпосередньо до Верховного Суду і були спеціальні, установлені законом підстави для його оскарження²⁸.

Таким чином, за твердженням ініціатора проекту Закону “Про Вищу раду правосуддя”, Дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя та Вища рада правосуддя у пленарному складі є квазісудовими органами, тому оскарження їхніх рішень до адміністративного суду є аналогом касаційного оскарження, яке відповідно до п. 8 ч. 2 ст. 129 Конституції України може бути обмежене. Із наведеного твердження також випливає, що, на думку авторів Закону, розгляд справ Дисциплінарною палатою Вищої ради правосуддя та самою Вищою радою правосуддя у пленарному складі є аналогом розгляду справи судом першої та апеляційної інстанцій.

Аналіз положень Закону відтворює низку елементів таких принципів судочинства, як гласність і відкритість процесу, змагальність сторін, рівність учасників процесу перед законом та органом, який вирішує справу, забезпечення оскарження рішень у справі, забезпечення можливості користуватися правовою допомогою при вирішенні справ, повне фіксування процесу технічними засобами, розумні строки розгляду справи.

Водночас важливі положення, які гарантують ефективність судового процесу, відсутні у правовому регулюванні процедур діяльності Вищої ради правосуддя. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 147 КАС України:

У разі неподання без поважних причин письмових, речових чи електронних доказів, що вистребувані судом, або неповідомлення причин їх неподання суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів державним виконавцем для дослідження судом²⁹.

Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 3 Закону України “Про виконавче провадження”³⁰ така ухвала може бути примусово виконана. Водночас запит Вищої ради

www.pravoua.com.ua

²⁸ ‘Стенограма засідання Комітету з питань правової політики та правосуддя Верховної Ради України за 20 грудня 2016 року’ (Комітет з питань правової політики та правосуддя Верховної Ради України, 26 грудень 2016 <<http://kompravpol.rada.gov.ua/documents/zasid/stenograma/72987.html>> дата звернення 7 Лютий 2018).

²⁹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

³⁰ Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1404-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення: 07.01.2018).

правосуддя про витребування необхідної інформації немає сили виконавчого документа.

Також у ч. 6 ст. 80 КАС України встановлено, що 'будь-яка особа, у якій знаходиться доказ, повинна видати його на вимогу суду'³¹. Відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону:

Вища рада правосуддя, її органи, член Вищої ради правосуддя для здійснення своїх повноважень мають право витребувати та одержувати на їх запит необхідну інформацію та документи від:

- 1) суддів, судів, органів суддівського самоврядування, інших органів та установ у системі правосуддя;
- 2) органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб;
- 3) юридичних осіб.

Крім того, суд може звернутися з відповідним судовим дорученням до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави у порядку, встановленому КАС України або міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, 'у разі якщо в процесі розгляду справи суду необхідно вручити документи, отримати докази, провести окремі процесуальні дії на території іншої держави' (ч. 1 ст. 85 КАС України)³². Вища рада правосуддя такими повноваженнями не наділена.

Суд наділений такими повноваженнями, як забезпечення доказів шляхом заборони вчиняти певні дії або, навпаки, зобов'язанням вчинити певні дії щодо доказів (ч. 1 ст. 115 КАС України).

Відповідно до ч. 1 ст. 148 КАС України:

До належно викликаних особи, особисту участь якої визнано судом обов'язковою, свідка, які без поважних причин не прибули у судове засідання або не повідомили причини неприбуття, може бути застосовано привід до суду через органи Національної поліції України з відшкодуванням у дохід держави витрат на його здійснення³³.

Отже, за таких умов висновки Вищої ради правосуддя щодо певних обставин можуть бути помилковими, оскільки ґрунтуватимуться на недостатньо перевірених, недостовірних фактах.

³¹ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

³² Там само.

³³ Там само.

Крім цього, відповідно до частин 3, 4, 5 ст. 7 КАС України:

3. У разі невідповідності правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу, або положення відповідного міжнародного договору України.

4. Якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії. У такому випадку суд після винесення рішення у справі звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта, що віднесено до юрисдикції Конституційного Суду України.

5. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що встановлені законом, то застосовуються правила міжнародного договору України³⁴.

Із наведених положень випливає, що у разі невідповідності закону Конституції України суд має право відмовитися від застосування такого закону, а застосувати до спірних правовідносин безпосередньо положення Конституції України або міжнародного договору України. *У разі виникнення сумнівів щодо конституційності закону суд може ініціювати процедуру розгляду цього питання КСУ. У Вищій раді правосуддя такі повноваження відсутні, а отже, існує загроза прийняття цим органом рішень, які не будуть узгоджуватися із Конституцією України, принципом верховенства права. Наведене дає можливість стверджувати, що право на захист у Вищій раді правосуддя за змістом та обсягом є вужчим за право на захист у суді.*

Водночас слід зазначити, що положення Конституції України та процесуального законодавства розраховані на регулювання судового захисту в умовах, коли у суспільства є довіра до діючих суддів, які розглядають відповідні службові спори щодо доступу до суддівських посад. На сьогодні рівень такої довіри є низьким. Це, на нашу думку, є істотною рисою, що відрізняє відносини із судового захисту у політико-правових умовах, у яких нині перебуває українське суспільство, від відносин судового захисту в умовах реального функціонування основ конституційного ладу, закріплених у розділі I Конституції України. Тому слід визнати, що така відмінність у регульованих відносинах дає можливість обмежити право

³⁴ Кодекс адміністративного судочинства України (н 3).

суддів (кандидатів на посаду судді) на судовий захист шляхом упровадження такого спеціального засобу правового захисту, як захист у Вищій раді правосуддя, та звуження підстав можливого наступного звернення до адміністративного суду. Отже, обмеження за законами “Про судоустрій і статус суддів” і Законом відповідають вимозі справедливості.

Відповідність обмеження права суддів на судовий захист вимозі розумності. Із практики конституційного судочинства випливає, що обмеження прав має бути об’єктивно здатним забезпечити реальне досягнення мети, для якої воно було запроваджене. Відповідно до п. 6 розділу XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону України “Про судоустрій і статус суддів”³⁵, ст. 171¹ попередньої редакції КАС України³⁶ службові спори суддів (кандидатів на посаду судді) за участю Вищої ради правосуддя було віднесено до підсудності Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ). Усі судді цього суду були призначені на посади у ньому до суспільно-політичних змін листопада 2013 р. – лютого 2014 р. Рівень довіри до цих суддів низький. Натомість склад Вищої ради правосуддя сформовано після згаданих подій. Відповідно, припускається, що рівень довіри до цього органу вищий, ніж до ВАСУ; легітимність захисту у Вищій раді правосуддя – вища, ніж у ВАСУ.

Висновки. Отже, обмеження за Законом України “Про судоустрій і статус суддів” і Законом відповідають вимогам співмірності між інтересами особи та суспільства, справедливості, розумності.

Водночас необхідно зважити на те, що після припинення процесуальної діяльності ВАСУ його повноваження із розгляду згаданих службових спорів перейшли до компетенції Верховного Суду (ст. 35 Закону). Склад Верховного Суду сформовано Вищою радою правосуддя та Президентом України на основі нової редакції розділу VIII “Правосуддя” Конституції України. Відтак припускається, що довіра до суддів нового Верховного Суду буде не нижчою за довіру до членів Вищої ради правосуддя. За таких умов зникає підстава для запровадження обмежень за Законом України “Про судоустрій і статус суддів” і Законом. Передбачається, що буде відсутня відмінність між відносинами судового захисту у Верховному Суді та відносинами судового захисту в умовах реального функціонування основ конституційного ладу, закріплених у розділі I Конституції України.

Обмеження відповідно до Закону повинні бути тимчасовими. Їхнє збереження після початку процесуальної діяльності нового Верховного Суду порушуватиме принцип верховенства права, зокрема вимоги спра-

³⁵ Про судоустрій і статус суддів (н 2).

³⁶ Кодекс адміністративного судочинства України (н 8).

ведливості та розумності. Тому при надходженні відповідних позовних заяв Верховний Суд повинен відмовлятися від застосування вказаних обмежень і відкривати провадження в адміністративних справах.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 6 lypnia 2005 r. № 2747-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/ed20170803> (accessed: 03.01.2018) (in Ukrainian).
2. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 6 lypnia 2005 r. № 2747-IV (v redaktsii Zakonu Ukrainy [As Amended by the Law of Ukraine] vid 3 zhovtnia 2017 r. № 2147-VIII). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (accessed: 03.01.2018) (in Ukrainian).
3. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
4. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Organization of Courts and the Status of Judges]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 2 chervnia 2016 r. № 1402-VIII. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (accessed: 03.01.2018) (in Ukrainian).
5. Pro sudoustrii i status suddiv [On the Organization of Courts and the Status of Judges]: proekt Zakonu Ukrainy [Draft Law of Ukraine] vid 30 travnia 2016 r., reiestratsiinyi № 4734. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59259 (accessed: 06.01.2018) (in Ukrainian).
6. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv [On Amendments to the Economic Procedure Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine and other Acts of Legislation]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 3 zhovtnia 2017 r. № 2147-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> (accessed: 03.01.2018) (in Ukrainian).
7. Pro vykonavche provadzhennia [On the Enforcement Proceedings]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 2 chervnia 2016 r. № 1404-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (accessed: 07.01.2018) (in Ukrainian).
8. Pro Vyshchu radu pravosuddia [On the High Council of Justice]: proekt Zakonu Ukrainy [Draft Law of Ukraine] vid 23 veresnia 2016 r., reiestratsiinyi № 5180. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60102 (accessed: 06.01.2018) (in Ukrainian).
9. Pro Vyshchu radu pravosuddia [On the High Council of Justice]: Zakon Ukrainy [Law of Ukraine] vid 21 hrudnia 2016 r. № 1798-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (accessed: 03.01.2018) (in Ukrainian).

Cases

10. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Resolution of the Supreme Court of Ukraine] vid 24 chervnia 2014 r. u spravi № 21-231a14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/39783861> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).

11. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 7 travnia 2002 r. № 8-rp/2002 u spravi za konstytutsiinym podanniam Prezydenta Ukrainy shchodo ofitsiinoho tлумачення polozhen chastyn druhoi, tretoi statti 124 Konstytutsii Ukrainy (sprava shchodo pidvidomchosti aktiv pro pryznachennia abo zvilnennia posadovykh osib) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated May 7, 2002, № 8-rp/2002 in the Case Following the Constitutional Petition of the President of Ukraine Concerning Official Interpretation of Provisions of Parts Two, Three of Article 124 of the Constitution of Ukraine (Case of Jurisdiction of Acts on Appointment or Dismissal of Officials)] (sprava № 1-1/2002). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 2 lystopada 2004 r. № 15-rp/2004 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statti 69 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro pryznachennia sudom bilsh m'iakoho pokarannia) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated November 2, 2004 № 15-rp/2004 in the Case Following the Constitutional Petition of the Supreme Court of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine (Case of a More Lenient Sentence Imposed by the Court)] (sprava № 1-33/2004). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
13. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 12 chervnia 2007 r. № 2-rp/2007 u spravi za konstytutsiinym podanniam 70 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny pershoi statti 10, punktu 3 chastyny druhoi, chastyn p'iatoi, shstoi statti 11, statti 15, chastyny pershoi statti 17, statti 24, punktu 3 rozdil VI "Zakliuchni polozhennia" Zakonu Ukrainy "Pro politychni partii v Ukraini" (sprava pro utvorennia politychnykh partii v Ukraini) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated June 12, 2007 № 2-rp/2007 in the Case Following the Constitutional Petition of 70 People's Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Part One of Article 10, Clause 3 of Part Two, Parts Five, Six of Article 11, Article 15, Article 17, Article 24, Clause 3 of Section VI "Final Provisions" of the Law of Ukraine "On Political Parties in Ukraine" (Case of Forming of Political Parties in Ukraine)] (sprava № 1-2/2007). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-07> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
14. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 9 lypnia 2007 r. № 6-rp/2007 u spravi za konstytutsiinym podanniam 46 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen statei 29, 36, chastyny druhoi statti 56, chastyny druhoi statti 62, chastyny pershoi statti 66, punktu 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 statti 71, statei 98, 101, 103, 111 Zakonu Ukrainy "Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2007 rik" (sprava pro sotsialni harantii hromadian) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated July 9, 2007 № 6-rp/2007 in the Case Following the Constitutional Petition of 46 People's Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Articles 29, 36, Part Two of Article 56, Part Two of Article 62, Part One of Article 66, Clauses 7, 9, 12, 13, 14, 23, 29, 30, 39, 41, 43, 44, 45, 46 of Article 71, Articles 98, 101, 103, 111 of the Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for Year 2007" (Case of Social Guarantees of Citizens)] (sprava № 1-29/2007). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0a6p710-07> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
15. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 9 veresnia 2010 r. № 19-rp/2010 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti

- Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo pidvidomchosti sprav, pov’iazanykh iz sotsialnymy vyplatamy” [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated September 9, 2010 № 19-rp/2010 in the Case Following the Constitutional Petition of the Supreme Court of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of the Law of Ukraine “On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Concerning Jurisdiction of Cases Related to Social Benefits”] (sprava № 1-40/2010). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v019p710-10> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).
16. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 6 zhovtnia 2010 r. № 21-rp/2010 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen zakoniv Ukrainy “Pro zasady zapobihannia ta protyidii koruptsii”, “Pro vidpovidalnist yurydychnykh osib za vchynennia koruptsiinykh pravoporushen”, “Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za koruptsiini pravoporushennia” (sprava pro koruptsiini pravoporushennia ta vvedennia v diu antykoruptsiinykh zakoniv) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated October 6, 2010 № 21-rp/2010 in the Case Following the Constitutional Petition of the Supreme Court of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of the Laws of Ukraine “On the Foundations of Corruption Prevention and Combating”, “On Liability of Legal Entities for Committing Corruption Offenses”, “On Amendments to Some Legislative Acts of Ukraine Regarding Liability for Corruption Offences” (Case of Corruption Offences and Enactment of Anti-Corruption Laws)] (sprava № 1-27/2010). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v021p710-10> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
17. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 26 sichnia 2011 r. № 1-rp/2011 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy ta za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Savchuka Mykoly Mykolaiovycha pro ofitsiine tлумachennia polozhen Kryminalnoho kodeksu Ukrainy 1960 roku iz zminamy, vnesenymy Zakonom Ukrainy “Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho, Kryminalno-protseusualnoho ta Vypravno-trudovoho kodeksiv Ukrainy” vid 22 liutoho 2000 roku № 1483-III, shchodo yikh dii v chasi u vzaiemozv’iazku iz polozhenniamy statti 8, chastyny pershoi statti 58, punktu 22 chastyny pershoi statti 92, chastyny druhoi statti 152, punktu 1 rozdil XV “Perekhidni polozhennia” Konstytutsii Ukrainy, statti 73 Zakonu Ukrainy “Pro Konstytutsiinyi Sud Ukrainy”, chastyny druhoi statti 4, chastyn pershoi, tretoi, chetvertoi statti 5, chastyny tretoi statti 74 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy 2001 roku (sprava pro zaminu smertnoi kary dovichnym pozbavleniam voli) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine dated January 26, 2011 № 1-rp/2011 in the Case Following the Constitutional Petition of the Supreme Court of Ukraine and the Constitutional Appeal of Citizen Savchuk Mykola Mykolaiovych Concerning Official Interpretation of Provisions of the Criminal Code of Ukraine of 1960, as Amended by the Law of Ukraine “On Amendments to the Criminal, Criminal Procedure and Correctional Labor Codes of Ukraine” Dated February 22, 2000 № 1483-III Regarding the Time of Their Application in Conjunction with Provisions of Article 8, Part One of Article 58, Clause 22, Part One of Article 92, Part Two of Article 152, Clause 1 of Section XV “Transitional Provisions” of the Constitution of Ukraine, Article 73 of the Law of Ukraine “On the Constitutional Court of Ukraine”, Part Two of Article 4, Parts One, Three, Four of Article 5, Part Three of Article 74 of the Criminal Code of Ukraine 2001 (Case of Replacing Death Penalty with Life

- Imprisonment)] (sprava № 1-5/2011). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-11> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).
18. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 13 hrudnia 2011 r. № 17-rp/2011 spravi za konstytutsiinym podanniam 54 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh polozhen Zakonu Ukrainy “Pro sudoustrii i status suddiv”, Kryminalno-protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated December 13, 2011. № 17-rp/2011 in the Case Following the Constitutional Petition of 54 People’s Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Separate Provisions of the Law of Ukraine “On the Organization of Courts and the Status of Judges”, the Criminal Procedure Code of Ukraine, the Economic Procedure Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine] (sprava № 1-9/2011). URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-11> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).
 19. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 20 sichnia 2012 r. № 2-rp/2012 u spravi za konstytutsiinym podanniam Zhashkivskoi raionnoi rady Cherkaskoi oblasti shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen chastyn pershoi, druhoi statti 32, chastyn druhoi, tretioi statti 34 Konstytutsii Ukrainy [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated January 20, 2012. № 2-rp/2012 in the Case Following the Constitutional Petition of Zhashkivskiy District Council of Cherkasy Oblast Concerning Official Interpretation of Provisions of Parts One, Two of Article 32, Parts Two, Three of Article 34 of the Constitution of Ukraine] (sprava № 1-9/2012). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12> (accessed: 04.01.2018) (in Ukrainian).
 20. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 29 serpnia 2012 r. № 16-rp/2012 u spravi za konstytutsiinym podanniam 49 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny chetvertoi statti 18, statti 171¹, chastyny pershoi statti 180 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy, 50 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny chetvertoi statti 18, chastyn druhoi, tretioi, piatoi statti 171¹, chastyn druhoi, shostoї statti 183¹ Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta 54 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny pershoi statti 89 Zakonu Ukrainy “Pro sudoustrii i status suddiv”, chastyny chetvertoi statti 18, statti 171¹ Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy (sprava pro pidsudnist okremykh katehoriї administratyvnykh sprav) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated August 29, 2012 № 16-rp/2012 in the Case Following the Constitutional Petition of 49 People’s Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Part Four of Article 18, Article 171¹, Part One of Article 180 of the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine, 50 People’s Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Part Four of Article 18, Parts Two, Three, Five of Article 171¹, Parts Two, Six of Article 183¹ of the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine and of 54 People’s Deputies of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Provisions of Part One of Article 89 of the Law of Ukraine “On the Organization of Courts and the Status of Judges”, Part Four of Article 18, Article 171¹ of the Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine (Case of Jurisdiction of Certain Categories of Administrative Cases)] (sprava № 1-1/2012). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-12> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).

21. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 3 chervnia 2013 r. № 3-rp/2013 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh polozhen statti 2, abzatsu druhoho punktu 2 rozdilii II “Prykintsevi ta perekhidni polozhennia” Zakonu Ukrainy “Pro zakhody shchodo zakonodavchoho zabezpechennia reformuvannia pensii noi systemy”, statti 138 Zakonu Ukrainy “Pro sudoustrii i status suddiv” (sprava shchodo zmin umov vyplaty pensii i shchomisiachnoho dovichnoho hroshovoho utrymanna suddiv u vidstavtsi) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine Dated June 3, 2013 № 3-rp/2013 in the Case Following the Constitutional Petition of the Supreme Court of Ukraine Concerning the Compliance with the Constitution of Ukraine (Constitutionality) of Separate Provisions of Article 2, the Second Paragraph of Clause 2, Section II “Final and Transitional Provisions” of the Law of Ukraine “On the Measures for Legislative Support of the Pension System Reform”, Article 138 of the Law of Ukraine “On the Organization of Courts and the Status of Judges” (Case of Changes to the Terms of Payment of Pensions and Monthly Lifetime Allowance of Retired Judges)] (sprava № 1-2/2013). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-13> (accessed: 05.01.2018) (in Ukrainian).

Bibliography

Websites

22. ‘Stenohrama zasidannia Komitetu z pytan pravovoi polityky ta pravosuddia Verkhovnoi Rady Ukrainy za 20 hrudnia 2016 roku’ [‘Transcript of the Meeting of the Committee for Legal Policies and Justice of the Verkhovna Rada of Ukraine dated December 20, 2016’] (*Komitet z pytan pravovoi polityky ta pravosuddia Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 26 Hruden 2016) <<http://kompravpol.rada.gov.ua/documents/zasid/stenohrama/72987.html>> accessed 7 February 2018 (in Ukrainian).

Myhailo Smokovych

LIMITATION OF THE RIGHT OF JUDGES TO JUDICIAL PROTECTION

ABSTRACT. The Code of Administrative Judicial Procedure of Ukraine as in force on December 15, 2017 (hereinafter – CAJP of Ukraine) provides that the Supreme Court is the sole cassation authority in Ukraine; the Code also introduced a new procedure to be followed by this Court when considering cases. According to article 266 of CAJP of Ukraine, disputes relating to appeals against acts, actions or omissions of the High Council of Justice are referred to the jurisdiction of the new Supreme Court. However, an assessment of certain provisions of the Laws of Ukraine “On the Organization of Courts and the Status of Judges” and “On the High Council of Justice” entails a range of legal issues, in particular: should the Supreme Court apply the limitations established by these pieces of legislation, or should it waive the above limitations and commence proceedings in administrative cases in respect of appealing against acts, actions or omissions of the High Council of Justice?

The purpose of this article is to establish whether there is due conformity between provisions of the Constitution of Ukraine and fundamental principles of law and the grounds for filing court appeals against decisions of the High Council of Justice by which a

judge is dismissed from office due to serious disciplinary misconduct, gross or systematic disregard of duties which is incompatible with the judge's status or which revealed his/her inaptitude to the position held.

The grammatical interpretation of part 2, article 57 of the Law of Ukraine "On the High Council of Justice" allows asserting that the list of grounds for appeal is exhaustive. Actually, this legal regulation prohibits to use such a remedy of right protection as legal action in administrative court due to the assumption made by the High Council of Justice, in the opinion of the person concerned, that there are *other* violations of law that illegally restrict his/her rights.

With due regard for article 23 of the Ukrainian Constitution, the right to judicial protection (particularly, access to court) may be limited in cases where this is necessary to prevent a violation of the rights and freedoms of other persons, and also to perform the duties which an individual has to society. Limitation of the constitutional right to judicial protection should be applied with due regard for the rule of law principle, in particular, its components such as proportionality between the interests of an individual and society, as well as fairness, reasonableness, consistency of law, and etc.

Given that the provisions of the Ukrainian Constitution and procedural laws are designated to regulate judicial protection in the situation when society trusts judges, we may arrive at the conclusion that limitation of the right of judges to judicial protection does not contradict the requirement for fairness, since there is a low level of trust to judges appointed to positions in the situation of socio-political changes of November 2013 – February 2014.

Consequently, the limitations of the rights of judges to judicial protection imposed by the Laws of Ukraine "On the Organization of Courts and the Status of Judges" and "On the High Council of Justice" were consistent with the requirements of proportionality between the interests of an individual and society, fairness and reasonableness under certain political and legal circumstances.

Limitations under the Law of Ukraine "On the High Council of Justice" should be temporary. If they are kept in force after the new Supreme Court starts its procedural activities, this would contradict the rule of law principle, in particular, the requirements for fairness and reasonableness. Therefore, having received respective claims, the Supreme Court should abandon the use of the above-mentioned limitations and commence proceedings in administrative cases.

KEYWORDS: judge; dismissal of a judge; appeal against a decision of the High Council of Justice; judicial protection of judges; the rule of law principle; proportionality between the interests of an individual and society.